

Изложба „Дигитална ћирилица“

Милена Костић
mkostic@unilib.rs

Весна Вуксан
vuksan@unilib.rs

Зоран Бајин
bajin@unilib.bg.ac.rs

РАД ПРИМЉЕН: 15. јул 2016.

РАД ПРИХВАЋЕН: 10. децембар 2016.

*Универзитетска библиотека
„Светозар Марковић“*

Обележавајући своју деведесету годишњицу, која је истовремено и Дан библиотеке и Дан Ћирила и Методија и словенске писмености и културе, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ приредила је физичку, виртуелну и веб-изложбу „Дигитална ћирилица“ која је трајала од 24. маја до 1. јула 2016. Аутори изложбе су библиотекари Универзитетске библиотеке Весна Вуксан, Милена Костић и Зоран Бајин. На свечаном отварању изложбе 24. маја 2016. године у Карнегијевом холу Библиотеке присутнима су се обратили проф. др Нада Ковачевић, проректор за наставу Универзитета у Београду, проф. др Александар Јерков, управник Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“, Тамара Бутиган Вучај, заменица управника Народне библиотеке Србије, др Адам Софронијевић, заменик управника Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ и путем Скајпа проф. др Гинтер Милбергер са Универзитета у Инсбруку и Клаус Гравенхорст из компаније „CCS Content Conversion Specialists GmbH“¹ у Хамбургу која се пре свега бави дигиталним библиотекама и архивима. Снимак са свечаног отварања изложбе можете погледати на линку: <http://media.rcub.bg.ac.rs/?p=5259>.

1. Изложба у Библиотеци

Изложба у самој Библиотеци, поред одабраних књига о раду и значају Ћирила и Методија, обухватила је и преводе дела словенских

¹ <http://content-conversion.com/>

књижевности на српски језик, објављиване од средине XIX века до почетка Првог светског рата. Ови преводи допринели су оживљавању културних веза између Срба и осталих словенских народа и језика, чије су заједништво пресудно учврстили Ћирило и Методије хиљаду година раније. У оквиру изложбе представљен је дигитални лисни каталог доступан на сајту Универзитетске библиотеке: <http://www.unilib.rs/pretraga/katalog/>.

2. Виртуелна изложба

Идући у корак са најновијим технологијама у библиотекарству, и водећи рачуна о заштити ретких књига, Универзитетска библиотека је под покровитељством Министарства културе и информисања набавила Magic Box, уређај који омогућава виртуелно, али по осећају готово стварно прелиставање драгоцене и заштићене библиотечке грађе. Magic Box, који се налази у приземљу библиотеке, премијерно је представљен јавности на свечаном отварању изложбе. У магичној витрини на Дан библиотеке, физички је било изложено Четворојеванђеље, као изузетан примерак рукописних књига створених захваљујући писму које су словенским народима оставили Ћирило и Методије. Виртуелно (дигитализовано) Четворојеванђеље може се „прелистати“ на интерактивном екрану, као и репрезентативни примерци грађе коју Библиотека поседује: стари ћирилски рукописи, историјске новине, фотографије, избор из књига изложених у витринама, видео клипови и 3Д објекти.

На овом линку <http://www.unilib.rs/pretraga/katalog/> можете погледати презентацију Клауса Гравенхорста из компаније „CCS Content Conversion Specialists GmbH“ из Хамбурга, која производи Magic Box. У презентацији је представљен програм doc Works који унапређује рад са дигиталним документима, пре свега могућношћу да се креирају METS/ALTO фајлови. Овај програм ће Библиотека добити у 2016. години кроз пројекат „Нови хоризонт дигитализације у Србији“ под покровитељством Министарства културе и информисања. У презентацији је такође представљен Magic Box, дигитална изложбена витрина, која приказује METS/ALTO фајлове.

3. Веб-изложба

Веб-изложба нуди приступ дигитализованим ћирилским рукописима и књигама о раду и значају Ћирила и Методија, као и преводима дела словенских књижевности на српски језик који су објављивани од средине XIX века до почетка Првог светског рата, а доступна је на сајту Универзитетске библиотеке на линку: <http://www.unilib.rs/sadrzaji/virtuelne-izlozbe/>. У наставку дајемо опис дигитализоване грађе.

3.1 Ћирилски рукописи

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ виртуелно је изложила седам репрезентативних рукописних књига из своје збирке ћирилских рукописа. Јединствене уметничке опреме и лепих писарских потеза, рукопис Четворојеванђеља представљен је и непосредно у изложбеном простору дигиталног уређаја. Место и време настанка изложеног Четворојеванђеља, које се одликује калиграфском вештином писара и илустрацијама са представама четворице јеванђелиста, нису још тачно утврђени. На корицама се налази запис којим се сведочи да се књига 1685. године налазила у поседу јеромонаха Пахомија „од Црне Реке“ — манастира Црне Реке. Поред Четворојеванђеља, виртуелно су представљени: Панагирик писара Венијамина из манастира Свете Тројице код Пљеваља из 1595. године; Минеј за јануар са Службом Светом Сави од Теодосија, настао крајем XVI или почетком XVII века; Псалтир с последовањем, писан 1652. године, са додацима из XVIII века, на коме се налази запис „Доситеја Ђакона хоповскога“ – вероватно Доситеја Обрадовића; Служабник из треће четвртине XVI века, у коме се налази и Кратка служба Светом Симеону; Барањски препис Душановог законика, настао у првој половини XVI века, коме су, као и другим преписима Душановог законика, прикључени скраћена Синтагма Матије Властара и Јустинијанов зборник; као и зборник древних повести са саставом индијских поучних прича – Поведаније о древних и повјестех са Стефанитом и Ихнилатом – Ћоровић 31.

3.2 Књиге о Ћирилу и Методију

У Библиотеци су физички биле изложене одабране књиге о животу и деловању Ћирила и Методија. Из њих су за дигитализацију издвојена

три наслова: српски превод дела Теофилакта Орхидског о Тирилу и Методију (Истинаја повест о Кириле и Методији и о изобретенији богоданих кирилических и славесних називајемих писмен), објављен у Будиму 1823. године; Хиљадугодишња светковина Св. Тирила и Методија, са говором Димитрија Матића и кратком Методијевом биографијом од Јанка Шафарика, објављена у Београду 1863. године; као и илустрована *Geschichte der Heiligen Slaven-Apostel Cyrill und Method* (Историја светих словенских апостола Тирила и Методија) чешког свештеника и историчара Јана Билија, објављена у Прагу те исте, јубиларне године.

3.3 Преводи дела словенских књижевности

Највећи део физичке изложбе чинили су преводи дела словенских књижевности на српски језик, објављивани од средине XIX века до почетка Првог светског рата. Из њих је за дигитализацију издвојено седам наслова. Од превода дела руске књижевности одабрани су најстарији: Капетанова ћерка Александра Пушкина, објављена 1849, Шињел Николаја Гогоља, објављен у Мостару 1902. године, и Хаџи Мурат, последње белетристичко дело Лава Толстоја, чији се превод на српски појавио уочи самог избијања светског рата. Од превода дела пољске књижевности одабрани су Козачка освета Михаила Чајковског, објављена у Београду 1854, и Приповетке Хенрика Сјенкјевича, објављене у Новом Саду 1887. године. Од превода дела чешке књижевности одабран је Сеоски роман Каролине Свјетле, објављен у Београду 1879, а од превода бугарске књижевности сатирични и забавни Баја-Гање Алека Константинова из 1907. године.

Догађај је био медијски испраћен на телевизији, радију и интернет порталима и укупно је било 26 медијских појављивања. Већина портала пренела је вест² Радио Телевизије Србије. Садржај вести варирао је од оних које су фокус усмериле на опис изложбе „Дигитална ћирилица“ до оних које су се више бавиле описом Magic Vox-а.

² <http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/124/drustvo/2328542/vremeplov-kroz-istoriju-uz-digitalnu-vitrinu.html>